

[Felsefe](#) - 12.11.2009 - 19:51

“Dünyanın anlamını kavramadan dünyada yaşamak, büyük bir kütüphanede kitaplara dokunmadan gezmeye benzer.” Manly P. Hall

Toplum yaşamında farklı alanlarda yaşanmakta olan; gerek ezberler, gerekse yalan yanlış öneriler, nevi şahsına münhasır gurumsu şahsiyetler, sürekli hayatınıza kendince sirayet etmek isteyen gürhün baskısı, “böyle değildik, biz nasıl böyle olduk” komedisi gibi birçok başlıkta yazılabilecek bir denemedir paylaşacaklarım...

En güzel amiyane tabirle geyiklerinden biridir: “Nerede o eski bayramlar” “Sımsıcak sevgi dolu, saf bayramlar vardı.” Bayram ziyaretleri, şeker, harçlık ağlaşmaları, tezgâhta tüm duygu satışı bu tip küf ve naftalin kokulu serzenişlerde mevcuttur. Yitirilmişlik, boynu büküklük, anı pazarlaması, bolca “salya sümük ve ah ah vah vah...” Sonra da karşı çıkana şıprıdayan bir gözyaşı eşliğinde kalpsizlik, duygusuzluk suçlaması ile inleme sürer gider.

“Biz şöyleyiz, biz böyleyiz. Çok sıcakkanlıyızdır, yardım severizdir, ahlak, örf desen yeme de yanında yat. Biz uçarız, biz kaçarız, örflerimiz şöyledir, ahlakımız böyledir. Acayip çalışkanız, sinekten yağ çıkarırız, küçük dağları biz yaratırız, aslanız, kaplanız...” halüsinasyonları ve kendi kendini galeyana getirme çabaları hep kendini küçük düşürerek yıkım ile biter. Bu saçma balon her olayda derhal söner gider ve ağlanacak halimize hep güleriz arsızca. “Biz nasıl böyle değiştik” “Biz böyle değildik.” “Ay çok şaşırđım, biz hiç böyle değildik... Nasıl oldu” botokslu şaşkın bakışları ve aptala yatmaları da genel bir kalıptır. Bu şahsiyetlere “Günaydın. Rüyadan uyandın sonunda. Hayırlara vesile olsun” deyip akıllarını başlarına alıp objektif değerlendirmeler yapmaları salık verilir. “Sel yağmacılığı nasıl yapılır bizde, örfümüzde yok” tipi atılan palavraları, kendi kendimize yaptığımız gereksiz propagandayı, abartılı öğünmeyi ve hamaseti bir yana bırakarak durum tespiti yapılmalıdır. Halk goygoycuları kitleyi şişirmeye bayılır; “halka, kitleye kızılmaz, ne yaparlarsa ne isterlerse doğrudur, demokrasiyi hazmedin” deyişi halk dalkavuğunun plaka yapıp sırtına astığı mottosudur. Denildiği gibi: “Genç nüfus bir fırsat olarak görülebilir, ancak eğitilmezse en büyük tehditir.”

“Hastayım uzak durayım” diyen medeni şahsiyete “Geçecekse grip(hastalık) senden geçsin” diye akıl tutulması yaşayıp hastaya taarruz eden örümcek tutmuş beyinler halen mevcuttur. Kendince sevgi kelebeği rolünü oynar. Öpüp, tokalaşıp dibinize yanaşan ve yarım saat sonra “çok ağar hastayım” diyen kötü insanlar ise ayrı bir konudur.

Sürekli inleme metodunu hayata geçiren insanlar da çokçadır. Sürekli giderlerinden konuşur, yetmeyen parasından sızlanır. Alt mesaj ise “bana bulaşma, benden bir şey isteme benim kendime faydam yok”tur. İnim inim inleme, sızlaşma sistemini izleyenler her daim ağlaktır. Bu şekilde gelebilecek talepleri uzak tutmak ister. Burada irdelenen gerçekten zor koşullarda bunalanlar değil, inildemeyi bir taktik olarak kullananlardır.

Bir başka konu, doğum sürecinde “kamu malı” görüp [sirayet edilen](#) potansiyel anneye yönelik iki uç

tip yaklaşım vardır. Her önüne gelen, akli kendine yetmezsin tavsiye verdiği bu süreçte, bir kısım “koy ver gitsin amma abartıyorsun”cu bir yaklaşımla sırnaşır. “Görmemiş ne olacak her şeyi abartıyor, biz zamanımızda evde doğurur kalkıp maratona katılırdık, doğururken tarlada çapa yapardık, komandoyduk, zıplardık, hoplardık, şuyduk, buyduk” saçmalaması bir uçta, çağdaş anneliği “tımahane tipi annelik” sanan, aşırı detaylarla boğulan, kafayı yediğine, içtiğine delicesine takması gerektiğini söyleyip hamilelik keyfini hem kendine hem de çevresine bir eziyete çeviren akıllara zıyan sinir hastaları ise diğer uçta bulunur. “Oğlumm benim...” diye naralar atarak koşturan süper zeki anne modelini, burada “Kızımm benim” diye ortalıkta çılgınca dolaşırken görebilirsiniz. Yaşamın her alanında olduğu gibi “denge” burada da en önemli kavramdır.

Yemek zevklerini konuşurken bir yemeği sevmediğini söyleyene, bol ajitasyonlu eski “önüne ne atarsan yiyeceksin” mantığı ile taarruz hastaları vardır. Ayrıca yemek artmayacak diye gözü seçirenler ortaya konanı misafirlere bölüştürmek için delicesine bir çabaya girerler. Yemek keyfini rezil edecek bir başka hata ise ağır ağır sohbetle yenmesi gereken akşam yemeğini biran önce bitirip, bir de aman kirliler sofrada kalmasın diye rahat kaçırıp tabak toplayıcılığına hemen başlayanlar, sofranın keyfini kaçırıp erken yiyip kalkılmasına sebep olmaktadır.

“İnternet’i sansürleyelim, kötüye kullanılabilir, yasaklamalıyız, kullanmayalım.” şeklinde çığırından çıkmış şahsiyetler halen mevcuttur. “Aile yapımıza uygun olmayan diziler var saldırıp sansürleyelim, yasaklayalım asalım keselim...” söylemi ile söz konusu diziler, o muhteşem ahlakımızı bozar diye “şifreleyelim” diyen akhevveler de çıkmıştır. Bir sorun varsa onu çözmek yerine bu yapının amentüsü “Yasaklayalım” dır. Tanol Türkoğlu şöyle diyor: “**İnternet bilginin zaferidir.**” Durmaksızın bahane üreten fosiller burada da: “**İnternet bilgi çöplüğü, doğru yanlış birçok şey var kayboluyor insan, güvenilmez.**” söylemine başlar. Aynen televizyonda olduğu gibi tüm teknolojik cihazlar ya da hayatımıza giren icatlar kararında ve doğru kullanılırsa kuşkusuz faydalıdır. Uçuk örneklerle karalama; zamanı ıskalayan, bulunduğu noktaya kazık çakıp gelişmelere ayak uyduramayanların binbir bahanesinden biridir.

Gelişmelere ayak sürüyen, burun kıvıran dinozorlar, değişime kendi mantıklarınca savaş açarlar. Asosyalleşmeden girer, insanlıktan çıkmaya kalkarlar ancak gelişim ve değişim onları ayaklarının altında paspas ederek ilerler. Onların karın ağırları ve sinek vızıltıları gök kubbe altında hoş bir seda olarak kalır.

“*Torun sevgisi ayrı; oğluma/kızıma şiddet, torunuma ise sevgi baloncukları*” mottosu olanlar geneldir. Onlar için evvelemerde yeni küçük oyuncakları gelir. Çocuğunu sevmez, her şeyi ıskalar, evlatlarına sevgisinden koklatmaz. Torun ise “evlattan daha önemli” diye, evlatlarında yaptığı rezillikleri torunla telafi etmeye çalışır. Çevreye de: “Vallahi torun ayrı, kendi çocuklarımı böyle sevmedim.” diyerek kendini yerin en dip bölgesinde konuşturur. Hiç utanmadan bu ahmakça söylemi kendi çocukları yanında söyleme ceberutluğunu da gösterir. “Torun sevelim” ezberi ile bahsettiğimiz densizlik elbette farklıdır.

"**Cehalet, gerçek bilginin aksine, bireyin kendine olan güvenini artırır**" denir. Konfüçyüs ise: “**Bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olmak tehlikelidir.**” der. Psikologlar Justin Kruger ve David Dunning'in “Journal of Personality and Social Psychology”nin 1999 Aralık sayısında yayınlanan teorileri özetle şöyledir: “**Niteliksiz insanlar ne ölçüde niteliksiz olduklarını fark edemezler. Niteliksiz insanlar,**

niteliklerini abartma eğilimindedir. Nitelsiz insanlar, gerçekten nitelikli insanların niteliklerini görüp anlamaktan da acizdirler. Eğer nitelikleri, belli bir eğitimle arttırılırsa, aynı nitelsiz insanlar, nitelsizliklerinin farkına varmaya başlarlar.” Prof. Dr. Recep Doksat ise şöyle demiştir: “**Cehalet ile cesaret arasında tek bir harf farkı vardır, dikkat etmek lâzım.**” [tam dogru degil->iki harf farklı]

“Ya biz onunla ortaokulda aynı sınıftaydık” veya “Çocukluğumuz birlikte geçmişti” tipi yaklaşımlarla 20 senedir görmediği eski bir arkadaşını görüp biraz sohbet edince, değişim ve gelişimde bir farklılık olduğunu hisseden ego delisi hemen saldırıya geçecektir. Lise yıllarında yaşanan en uygunsuz hatıra bulunup çıkarılmaya çabalanır ve elde avuçta ne varsa atımlık tüm barutlar kullanılır. Bu acınası münasebetsizleri kendi âlemlerinde bırakmakta fayda vardır.

Bir başka konu ise kaybetmeyi hazmetmektir. Kaybetmeyi hazmedebilmek çok önemlidir. Yarışma, spor saygıyı gerektirir. Vakur ve onurla da kaybedebilirsin veya birçok mazeret üretip, çirkefleşerek de bitirebilirsin. İlişkilerde de en önemlisi bitirirken de iyi ve kaliteli bir sonlandırıştır. “**Çıktığım kapıyı çarpmam**” diyor Bekir Coşkun. En önemlisi medeni şekilde saygı ile ayrılmak.

Kızını bir hizmetçi mantığı ile yetiştirerek kendi gerilip işleri ona yaptırmak, bir kuşak sonrasına çektirme, burnundan getirme modeli annemsiler ilginç birer vakadır. Kendisi misafir ağırlarken bir zahmet koltuğa yaydığı koca **mabadını** yerinden kaldırmaz. Ayrıca **oğlunu evlendirince krize giren garip anne tipi** de bir başka vakadır. **Elektra sendromu** yaşayanlar, oğlu kendi tanrıçasını bulmak için evden ayrılınca, ortalıkta gereksiz ağlama şovları yapabilmektedirler. Mümkün olsa, ona bir bayanı layık görmeyip, yapışıp hem kendinin hem de çocuğunun hayatını söndüreceklerdir. Bu modellerin taarruzları evlenince de genellikle bitmemektedir. Başka bir konu ise aklhevvel tipte aile büyüğünün şu düşüncesidir: “**Şu aileyi tanıyoruz kendi menfaatimiz için çocuğumuzu onların evlatları ile evlendirelim.**”

Yerin dibindeki seviyede olan şahsiyetlerin en rezil, akıl tutulması sorusu şudur: “**Sen, anneni mi yoksa babanı mı daha çok seviyorsun evladım**”(Lanet bir sırtıma ve şaka ile nifak sokma amaçlı hinlik eşliğinde) “**Şu özelliğini benden almış**” taarruzu da ayrı bir konudur. “**Kime benziyor**” diye çocuğa **sirayet** sürer gider. **En güzeli kendi gibi olan çocuktur**, anne ve babanın kafasına dank etmesi gereken kime daha çok benzediği, hangi huyu kimden aldığı değil, **evlatlarının farkında, farklı, birey olabilmiş, gerçek insan olmasıdır.**

Kendinden bir parçayı seri üretimlerinin yeni modelinde görme ihtiyacını bırakıp, onu hür ve “şunun gibi bunun gibi” kalıplarından sıyrılmış “kendi gibi” biri olmasına özendirmelidirler.

Gösteriş hastalığı gelişmemiş toplumların en büyük rahatsızlığıdır. **Doğum için seçilen hastane ile bile hava atmaya kalkmak söz konusu olabilir.** Daha pahalı düğün, doğum, sünnet vs... **görgüsüzler için önemlidir.** “**Hayatımda bir kere, içimize sinsin...**” saçmalaması sürer gider. Bu kalıbı ağzından püskürte püskürte kullanmaya da bayılırlar. Kendine değil, çevreyedir her şey. Her süreç abartılı yaşanır çünkü böyle yaşanması gerekliymiş gibi görmüştür. Alır ve kopyalar, zira **aklı raftadır**, kullanma ihtiyacı duymaz. Düğündeki lüzumsuz şatafat ile şanını yürütmek, balayı diye gidilen yeri diline pelesenk edip ona buna yetiştirmek onun için her şeydir. **Ketumiyet, zaten bu cinsine**

yandığının cinslerinin sahip olduğu bir erdem değildir. Her şey her zaman herkese yetiştirilir, filtre yoktur. Dertleşme bahanesi ile dert daha da büyütülür ve bu ilkel davranıştan büyük haz alınır. Kendine yaşamaz, yarışır ve göstermek ister.

Yurtdışı seyahati, araba, ev hep rekabet içerisindedir. Zevki yoktur, kopyalar. Görür ve ister; görür ve yapar; aynen İngiliz atasözünde olduğu gibi (*maymun görür, maymun yapar*). Her şey abartılır ve abartılı yaşanır. Fatih Altaylı'nın dediği gibi "**Görgüsüzlük kroluktan bin beterdir.**"

Cem Yılmaz'ın şovunda dediği gibi: "Hani biz marjinaldik, şu adamların gündüz programlarında aileleri ile ilgili anlattıklarına bakın bir de..." Gerçekten de yazılmayacak kadar acayıplıklar her gün her yerde. Toplumun hal-i pür melali korkunç bir halde. Trafikte kavga eden iki araba sahibini "Vur vur" diye seyredenlerin, altın portakalın simgesi olan Venüs heykeline müstehcen diye saldıranların, bir yaya geçsin diye yavaşladığımız veya durduğunuzda ters ters bakarak geçen diğer arabaların, kaldırımda yürümeyi bilmeyen beş kişinin yan yana yürüyüp karşıdan gelenlere çekilmemesi, yolda kalan metrobüsün yolcularca itildiği, "dur" uyarısına uymayınca anlının çatından vurulan gençlerin olduğu, dayağın, işkencenin her alanda rastlandığı bir iklim. Arkadaki arabayı batıran cam yıkama fiskiyesini ayarlamaktan acizler, **bir insana en büyük hakaret olan "bu" şeklinde hitap edenler**, zili çalıp kaçan küçük kız çocuğu bıçaklayıp boğazını kesip öldürenler, "Biz hümanistiz", değer satışı ile gündüz gözü cadde ortasında bıçaklanıp öldürülmeler ve "Burada herkesi öldürüyorlar, Alman olduğu için değil. Normal yani." söylevi ile "Burası istiklal caddesi olur" rezil kanıksaması.

Şöyle bir ruh hali düşünün: Çatı katı yanan ve tepinerek ağlamakta olan bir hanıma iki komşusu geliyor, "bak bizim evimiz de yanıyor" diyor. Bir anda rahatlayan hanım "öylemi" diye gülümsüyor ve mutlu bir ifade ile ağlamayı kesiyor. Çok çeşit yemek görünce "benim iştahım kaçır" diyebiliyor kompleksli tipler. Bir güneydoğu ilinde çocukların top kavgasından birbirine giren iki aile ve sonuç: 3 ölü 25 yaralı. Bir yakınının satın aldığı arabayı görüp "hayırlı olsun" diyemediği gibi, onun cebinden çalınmış gibi derin derin yutkunup, "**ben ev aldım almasam ben de alırdım**" diyen insanımsılar da çıkabiliyor. Vurdumduymazlık da en iyi park eden araçlara yardıma gelenlerde görülür: "Gel... gel... gel... çat!... hop... dur" vurunca "dur" demek bu zeka fişkıran beyinlerin ortak özelliğidir. "**Kendi vatanında kendini yabancı hissetmek entelektüel için ahlaki bir sorumluluktur.**" der Theodor Wiesengrund Adorno.

Elinde mendil zırlamak için televizyon karşısına geçip bekleyen ajitasyon alıcıları mı dersiniz; "Mesleğimize hakaret etti, bizi hakir gördü." diye her fırsatta ortaya çıkanlar mı; "Brunch da neymiş, vatan hainleri, Türk kahvaltısı, köy kahvaltısı yiyin. Kültür bitti, gitti. Hamburger, pizza yeme, zehirleniyorsunuz gizli küresel güçlerce... vs" gibi garip tavırlar mı; televizyon kanallarını parselleyen aptallaştırıcı yüzlerce dizi ve başkalarının hayatlarını merakla bir sonraki haftayı bekleyerek, utanmadan sohbetlerine konu eden insancıklar mı dersiniz.

Sabah, daha gün ağarmadan sarımsaklı acılı çorba içip, kebab yiyerek kahvaltı yapıp işe gitme güzel insanlığı; "Cumaya gitti geleceğim" reklâmlı ibadeti; "**Anlımıza ne yazıldı ise o**" Bakırköy akıl hastanesi mantığı hala yaşamakta; "**Sigara içerim, ne olacak Cenab-ı hak ne yazdı ise o.**" dünyanın en ahmak söylemi de hala yaygındır. Denildiği gibi: "**Yaptıklarımız dışında bir kader yoktur.**" Allah'ın verdiği aklı sıfır kilometre bırakanların en büyük kaçıışı **işine gelen her şeyi bir yüksek iradeye bırakıp nefesine hâkim olamamaktır. Aynı nato kafa nato mermer yapı nefesine hâkim olacağı, kendini terbiye**

edeceği ramazan ayında oburluktan kilo alır. “[Aklını işletmeyenlerin üzerine Allah pislik yağdırır.](#)” deniyor Kuran’da([Yunus, 100](#)). Aydınlanma felsefesinin öncüsü Kant ise “*Aklınızı kullanma cesaretini gösterin. Aklını kullanmayan, insan olamaz; başkalarının parçası olur.*” der. “Kuran’a giden akla gider.” der Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk.

Kıtıpiyos(değersiz) bir logar kapağı olmadığı için bir çocuğun öldüğü, lağımın denize aktığı, doğanın vahşice derdest edildiği, kuka koyarak yolları/sokakları parselleyen hayâsız işgüzarlığı; 50.000-TL’ye üç aylığına sahilde sineklikli çadır (padişah tahtı gibi kurulmak gerekmekte) kiralayan görgünün yanından geçmemiş zihniyetler; *sanki bir yarışma açılmış gibi evlenecek çifte* “**damat adayı, gelin adayı**” şeklinde hitap etme edepsizliği; protesto edenin anında kelepçelendiği, karikatürün dahi yapılamadığı, parkta elele oturan çifte polis dayağı ve yine parkta alkol alanlara saldırmanın artık kanıksandığı zorla özgürleştirme hareketi yaşadıklarımız.

Halkoyu, referandum sevdası ile *akşama ne pişireceğini halka sorar olmak* ve arkasındaki zihniyet sonucu: “Demokrasi deyince uzaklaş, neyin peşinde” şeklinde düşünülmemekte artık. Mahir Kaynak: “*Birisi demokrasiyi savunurken ben şuna bakarım: Bir problemi çözmek için mi yoksa yeni bir problem yaratmak için mi istiyor.*” diyor. “Ezberleri bozacağım geliyorum!” diyen merakla bekleniyor, “Bu sefer ne yumurtlayacak” diye.

Bugün anlaşılacak isteniyorsa elbette düne ve öncesine bakmak gereklidir. [Problemi ortaya çıkaran koşullar nedir](#), bunlar da araştırılmalıdır. Ancak deli gömlekleli [ezber](#) söylemi olan: “Onlar deme, ayrıştırma, dışlama, günde beş vakit “demokrasi” diye bağırsak aks takdirde faşist olursun işaret parmakları ile herkes seni gösterir” veya “Yargılama, o deme, şu deme, bu deme, git gör. Gördün mü yetmez, ön yargılısın bak. Eleştirme, söylenme oturduğun yerden.” kan şekeri ile ilgili problem yaşayan bu abartılı şahsiyetleri bir yana koyarak; tez, anti tez ve sentez ile diyalektik bir bakış açısıyla her konu irdelenebilir.

[Bilindiği gibi iyimserliğin en çok olduğu yer akıl hastaneleridir. Tüm dünyada geleceğe yönelik en iyimser beklenti bizde çıkmakta](#)

ve yine bilindiği gibi en kötü ekonomik verilerde maalesef aynı topraklardadır. Bekir Coşkun bir yazısında bunu bir toplumsal delirme işareti saymaktadır. “[Hastalıklı bir topluma iyi eklemlenmiş olmak, sağlıklı olmanın bir ölçüsü olamaz.](#)” diyor Krishnamurti.

Nasıl bir yorum ya da eleştiri yapılırsa yapılsın, olay ne kadar vahim olursa olsun, “Ama iyi şeyler de oluyor” korusu her daim pusuda beklemektedir. “Ekonomik koşullar, biz böyle değildik. O katili bu noktaya getiren sebeplere bakalım. Sonuç önemli değil. Değerler yitirildi, sakın o katile de kızma, yargılama, ayrıştırma, nefret-öfke söylemin olmasın, ay çok ayrılıkçı ayrıştırıcı, birleştir bakiyim ayrıştırma, seni seni vs...” densiz ağlaşmaları aynı kafada devam eder. Örneğin gelişime ayak direyen ağa, bey tipi feodal yapıyı evirir çevirir biraz sosyoloji sosu kor, biraz tarih, ekonomik alt yapı baharatı ile satmaya kalkışır. “Sosyal yapı, tarım toplumu önemli, nüfus o yüzden. Yarısı ölüyor. Bir bak sorunun temelinde bin yıl öncesine.” şeklinde haklılık payı geçmişte olan ancak günümüze uyum sağlayamamış onca karın ağrısı sebebi sıralayıp, [hiçbir çözüm önermezler.](#)

“Sokakta birine sorsan ‘cumhurbaşkanlığına hazır mısın?’ diye. Beni niye daha önce cumhurbaşkanı yapmadınız diye kızar.” diyor Selahattin Duman. *“Ne iş olsa yaparım ağabey”* klişesinin gerçek anlamı *“hiçbir işten anlamam ağabey”*dir. Denildiği gibi: “Akıllı insan her şeyin farkına varır, akılsız insan her konuda fikrini söyler.”

Kendine yeten insanlar yaygara yapmaz, ilgi odağı olmak beklentisi ile her olayı kullanarak boynunu büküp ilgi delisine dönmek için kendini küçültmez. *“Çocuğum hasta, öksürüyor”* diye yaygara yapıp, duygusal istismar tavan yapmış halde ilgi bekleyenler, bir yakının ya da kendinin en ufak rahatsızlığını megafonla ona buna duyurmaya kalkan rahatsız insancıklar çokçadır.

Bir eş olduğunu unutan anne ya da babanın, çocuğa gözleri seğirerek odaklanıp delirmesi muhtemeldir.

*Hamilelik sırasında veya sonrasında farklı rollerini dengelenemeyenlerin sonu hüsrana olmaktadır. Hem çocuk hem aile çoğunlukla problemlidir. Çocuğunu bir oyuncak ya da hayvan yavrusu zannetme hastalığı, adam yerine koymayıp türlü zıvalıklarla gelişiminde onaramayacağı yaraları açma ebeveynlerin yanlışlıklarındandır. Hamilelik sürecinde prim yapan anne ve baba adayları bir anda pamuklara sarılıp sarmalanır. Anlamsızca ve delicesine ilgi gösterilmeye başlanır. Hatta salya-sümük her vesilede ağlanır. İlgi açığı, karakteri oturmamış bir anne ya da baba adayları da hayli fazlacadır. Onlara göre bu **tip her durumun keyfine bakılır** ve kullanılır. Her konuda **“bu böyle olmalıdır”** dogmatik hastaları burada da mevcuttur. (Allah insanı bu tip ezber **yaşam biçimlerinden ve onların kör takipçilerinden korusun.**) *Akordu iyi olmayan ailelerde hamile bayan süreci ele geçen bir fırsat görüp, dokuz ayı eşinin burnundan fitil fitil getirir. Ahmak baba adayları da daha önce eşini yerle yeksan görürken birden ulvi bir melek haline gelir ve dokuz aylığına hanımın paspası olmayı kabul eder. Sonra, süreç bitince rövanş fazlasıyla alınır.**

Didikleme en rahatsız edici şeydir. *Eşler veya farklı aile bireyleri birbirlerine direkt söylemekten biraz çekindikleri konuları sürekli didik didik yiyerek aktarırlar. Söyleyemediklerini rüyaları kullanarak muhatabını didikleme taktiği de ayrı bir enstrümandır. Anlatılmak istenen anlaşılma ise didiklemenin dozu giderek artacaktır.*

Kişinin içini şişirip ifrit eden bu deli baskı en sonunda bir noktada patlak verecektir.

Sevginin saygıyı da içerdiğini idrak edememişlerden eşinin sözünü kesip, onun yerine konuşunlar, ses yükseltip insanların içinde küçük düşürenler, yolun ortasında bağıra bağıra kavga edenler mi dersiniz; kocasını kendi istediği şekilde giydirmeye kalkma hastalığı mı; eşlerin karşılıklı bir fikir çatışması sonrası mide bulandırıcı, tiksiniç bir surat ifadesini takınıp çocuk gibi küsmeye kalkması mı.

Başkasının kişi için kullanabileceği kelimeleri yüzüzlükle kendi kuranlar artık çokçadır: *“Benim yüreğim büyüktür, dürüstümdür, art niyet aramam, akıllıyım, zekiyimdir, çok güzelim veya yakışıklıyım”*

Kendine güven ayrı, bunu hissettirmek ayrıdır, ancak ardamarı çatlatıp bunu megafonla önüne gelene ilan etmek ayrıdır.

Aileye ve yakın çevreye kendini kabul ettirme ve ispatlama çabası insanı içten kemiren bir yarışır. Bir türlü saygı göremeyenin ömür boyu debelenmesi sürer gider. *Evlatlarını daha küçükken saymamış, onları birey olarak görmemiş kitleye değer verip yaşça büyüyünce sadece onlar için çabalamanın anlamı yoktur. Ailede olumsuz etkilerin özellikle bilincine varıp, onların bireyin hayatını yönlendirmesine izin vermemek gereklidir. Proaktif olmak burada da önemlidir. Etkiye tepki değil, kişinin kendi hür yolu ve seçimi önemlidir. İnadına yaşamak yorucu ve üzücüdür.*

İyice yaygınlaşan halk arası amiyane tabirle geyikleri ise şöyledir: klasik “Hastane yemeği yapıyım o zaman size” söylemi (Vıcık vıcık olmayan, yağı az, tuzu az olan normal sağlıklı yemeğe dengesiz beyinlerin yaklaşımı bu şekildedir. İkel mantık güzel olsun yemek deyince içine ne buluyorsa fazlaca katar. Etsiz yemek de zaten olamaz. (Et tabî ki kırmızı ettir, “beyaz et adamı bozar”) Bir kalıp yağ, tuzluğun yarısı kadar tuz, kaşık kaşık salça sonucu oluşan şap gibi bataklıktan ne çıkacak diye bakılan kırmızı renkli yoğun sıvıda yüzen kolesterol zengini bulamaç, işte zengin yemeğidir).

“*O, çok hassas, o naif, o ahlak, o kırılmandır.*” (altyazı: sinir hastasıdır); “*Kızımıza/oğlumuz iyi bak, iki elim yakanda, gözüm üzerinde haa*” embesil söylemi; önüne gelene “*Ama sen topluma mal olmuş birisin...*” zırvalaması; “*Oğlan doğuran öğünsün*” demişler diye gerilen oğlan annesi; “*Et turnaktan ayrılır mı*” budala akrabacı mantığı (bu kör ve sağır mantığa göre kan bağı her şey demektir, atılan kazık, her türlü hile hurda, haysiyetsizlik, “*Barışın, barışın bak et turnaktan ayrılmaz*” diyen yılışık kitlece sineye çekilir); kişiyi en çok bileyen söz: “*Başına gelince görürsün, başına gelmeden büyük konuşma.*” saçmalama denemesi; askerlik görevini yapmakta olan bir genci bekleyen ailesine söylenen: “*Ooo geçer, geçer bitmiş zaten. Abartma oh rahatmışsın da.*” hayâsızlığı; “*Öp bakiyim elimi*” diye çocuğun ya da gencin ağızına elini çarptırma ahmaklığı; eve girer girmez “*Merhaba, camlarda kirliymiş, bu ne toz masada*” densizliği; her beyan sonrası yanan şiş ve kebabı kurtarmak için söylenen: “*Bu amacını aşan bir ifade olmuş*”; “*Demek ki isteyince oluyormuş.*” geyiği sadece bazı örneklerdir.

“*Osmanlı da Osmanlı*” söylemleri iyice abartıldığı ve Osmanlı hayranlığının bazılarınca zıvanadan çıktığı bir dönem yaşanmakta. Nerede ise “kurtuluş savaşı boşuna yapıldı” denilecek münasebetsizce. Oruç tutan biri bikiniyle denize girerse orucu bozulmuş fetvaları (Adaba aykırı diyor erbab). Allah yerine hüküm vermeye kalkan namus, ahlak pazarlamacılarının türeme hızının arttığı, “Ar, namus kalmadı. Ah ah...” söylemi sahibi ahlakçıların tavan yaptığı bir dönem. Bu yapı şöyle der: “*Teslim ol, düşünme; ben senin yerine hallederim gerekirse, sen biat et gerisi kolay, yorma kendini, ben yerine karar veririm, sen zahmet etme. Sen hürmet et kendi dışındaki iradeye, bizden de Bilmukabele*”. Bu yapı zihinlere itina ile nakşedilir. (işlenir) Bir şairin dediğini çok az değiştirerek şöyle denebilir: “öyle gereksiz insanlar tanıdım ki, zaten yoktular”.

Olumsuz bir yorumda bulununca hemen: “*Sen önce kendinle barışıp, kendini sevmelisin, kendini sevmiyorsun o yüzden...*” şeklinde söylenenin içeriğinin haklılığını görüp bunu defedebilmek için direk ilkökul çocuğu kafa yapısı ile karşıya “*sen de*” şeklinde saldıranlar çokcadır. Elbette kimse süttten çıkmış ak kaşık değildir ancak bu tip “*ama sen de*”ci aciz yaklaşım sığ kimselerin en basit eleştiriye karşı, savunmayı saldırı ile yapma taktiğinden ileri gelir.

İlle de araba ile bırakma hastalığı, sıkça görülen bir rahatsızlıktır. Taksiye bindirmeyip her yere ben şoförlük yaparım mantığını anlamak mümkün değildir. Annesinin karnından araba ile çıktığı için en yakın mesafeye bile araba ile gitme görgüsüzlüğü; “alınca durmadan kullanmak zorundasın, yoksa araba alma” bir tahtası eksik söylemi sahipleri de mevcuttur.

Mahalle kavramının zorlandığı yapılarda, kişiden mahalle esnafından sanki iki katına kazıklanmak zorundaymış gibi bir beklenti mevcuttur. Alışveriş beklentisi karşılanmazsa esnaf tarafından küskün ve somurtuk bir bakışla karşılanma yaşanabilmektedir. **Mormonlar** gibi sözde dayanışma ve paylaşma mantığı ile her yere yüz kişi ruhunu evde bırakıp boş kalabalık şeklinde yapış yapış gitmenin de anlamı yoktur. Bir konuyu anlatırken konuyu “*her şey gaz ve toz bulutundan başladı*” diye bir yılda sakız gibi çeke çeke anlatmanın da manası yoktur. *Ne tür müzik çalarsa çalsın ellerin çarpılması da enteresan bir harekettir.*

Yenilen her şeyi sadece ekmekten oluşan bir bohça içerisine tıkıştırarak yemek de nahoş bir alışkanlıktır. **Saygı da el pençe divan, boynu büküklük değil, medeni bir kibarlıktır.**

Birinin kişiye ihtiyaç duymasından zevk alan kayıp ruhlar; görülmek için dolaşan görgüsüzler; eş veya arkadaş seçiminde sadece “Yes men” tipi onaylayıcı arayanlar; dünyadan bihaber boş insancıklar; turşu suratlı dünyaları ben yarattım havasında nazlı pozlu şahsiyetler; aşırı disiplin veya aşırı rahat ailelerden topluma sirayet eden problemlili çocuklar, tüm olumsuzluklar bizi bize yansıtır. “Kötü bir şey gördüm” diyenin önce “aynaya bakmış olmayayım” diye kendine sorması gerekir. “*İyilik harekete geçmedi mi kötülük kazanır*” denir. Mücadele etmek için de kötü görülmeli, tanınmalıdır. Görmezden gelmek, yok saymak, salt sevgi, iyilik nutukları atmak yeterli değildir. İnsan insanın aynasıdır.

Arayış hiç bitmez, her daim sürer. *Düşünen insan çevresini, dünyayı takip eder*, sorular sorar. İyinin de kötünün de birin zıt kutupları olduğunu bilir.

“Kulağının üzerine yat. Duymazdan gel.” şeklinde yaklaşımlara kapılmaz. “Düşünen insan ya da malı kıymetli olan bağırmas” denir, o fikrini, yolunu paylaşır. İnsanlıktaki olumsuz değişimi izlerken bir an kehribar içinde sıkışmış bir böcek gibi çaresiz hissetse bile kontrolünü asla kaybetmeyip, umudunu yitirmez. O her kederin er ya da geç kurtuluşla sona ereceğini idrak etmiştir.

Yolcu, yolunda karşılaştığı kimselere önyargısız bakabilir, sirke çıkana sirke, bal çıkana bal muamelesi gösterecektir. Bir kişi hakkındaki izlenimler önemlidir ancak eyleme dönüşmüş deneyim çok daha önemlidir. Altın kural: “kendin için istemediğini başkası için de isteme.” dir. Kendi ile barışık, insan gibi insan anlamaya çalışır. Niyet okumaz ve evrensel sevgi ile yola çıkar.

“Kusursuz insan olur mu, ideale kim ulaşmış, hiç uğraşma, olsa ne olur, bırakın bu işleri, vur patlasın çal oynasın, derin konulara ne gerek var, rahat olun, koyu verin gitsin”cinin sohbeti biraz futbol soslu, sığ siyasetli, bolca boş sözlü, küfrün bini bir para, cıvık kahkahalarla süslü, laubali bir anlamsızlık yığıntısıdır. (Bol küfürlü konuşmak ve küfre gülmek sağlığın önemli belirtilerindendir.) **Öğrenmek, ilerlemek, değişmek, gelişmek ona alerji yapmaktadır.** Sanat, bilim, kitap fazla haz etmediği konulardır. Ama her konuya cıvıkça atılmaktan da geri durmaz. Sanat, bilim, okumak normalde birer

ağrıkesici iken bu şahsiyetler için başlı başına birer baş ağrısıdır.

Bir araba reklâmında söylendiği gibi: “Ruh zamanın ötesindedir. Tüm evreni bir anda kat edebilir ya da tüm evreni bir ana dönüştürebilir.” Yolda olan gerçek insan düşünce tarzını hiçbir bağımlık ile sınırlamaz. Özgürce, hürce ilerler. “Şu nasıl düşünür, örf/adet/ahlakçı yapı ne der, şunu kırmayayım diye şunu yazmayayım, evrene negatif enerji gidecek aman otosansür yapmalıyım, vs...” tarzı kendi hür düşünce sistemini gereksiz dizginlemelerle vakit kaybetmez. “Öteki, beriki, çevre ne der, peki ya gelenekler, örfler, şunlar bunlar” tarzı söylemlere popüler bir söylemle şöyle cevap verilebilir: “**Bana bunlarla gelmeyin.**” Özgürlüğün bittiği yerde yalanların başladığını çok iyi bilir. Yaratıcı insan olmak önemlidir. Zafer için fedakârlık gerekmektedir. Bu dünyada çalışıp hizmeti olan zaten ölmeyecektir.

Bir düşünür için en kötü şeylerden biri düşünceyi kâğıda geçiremeden, unutmasıdır. Kendini bildiğinden beri her yerde küçük notlar tutan, tüm ömrü televizyondan, gazetelerden, kitaplardan ya da kişisel sohbetlerden not tutmakla geçmekte olanlardan biri olan yazar da aynı dertten muzdariptir. Ciddiyetin, sabrın, düşünmenin pek makbul görülmediği bir zamanda; okumak yerine bakmak, emek harcıyıp derin analizler yapmak yerine kısa, çapsız sloganların rağbet gördüğü bir dönem yaşanmakta. “İlimden nasibi olmayanların kalbi mühürlüdür.” denir. Akıllar özgür olmayınca, beyinler düşünmeyince, taassup konuşur. Taassup mütalaa etmez, “bu budur” ile keser atar. Bu mayhoş at gözlüklü yaklaşım da akılcı değil, nakilcidir. Aynı şekilde, onu bunu dinden çıkarıp, putperest ilan edip, “Şunu yaparsan dinden çıkarsın, şöyle davranırsan cehennemde ızgara olursun”cu merhametsiz yaklaşımın bu söylemlerindeki esbabı mucibe de kendilerini birey ile Tanrı arasına yerleştirme yetkinliğinde hissetmeleridir.

Bilimin yol göstericiliği, naklin değil aklın önderliği ve hep danışacağımız sezgi gücümüz ve vicdanımız ile yürüyeceğimiz kişiye özgü tam deminde yollarda, aradaki sarmaşıkları temizleyerek özün arayışı, perdeleri kaldırarak hakikat yolculuğu her daim sürer. Gerçek aydınlanmaya giden asil yolda anlayan, farkında olan, değişen ve iç yolculuğu sonucu kendini tanıyan birey, kendi kendini zaman içerisinde inşa eder. “Bir şeyin kabuğu kalınsa içi boş demektir, içi doluyorsa kabuğu incedir” denir.

Ders almasını bilen yolcular için serüvenlerinde yaşadıkları sıkıntı ve acılar kişiyi olgunlaştıracaktır. Yolcunun yolu sadece kendini kurtarmanın değil, elele vermenin yoludur. Bir derdi olan anlatır, paylaşır. Sevgi ve bilgi tam ortasında durduğu iki kavramdır. Dünyanın bizim onu düşlediğimiz gibi olduğunu, onun bir ayna olduğunu bilir.

Yolcu, bilinçli her bireyin kendi hür yolculuğunda topyekûn aydınlanmaya, zincirin bir halkası gibi farklı bir katkı sunacağını çok iyi bilir. Herkesin birer ayna olduğu farkındalığına ulaşmıştır. Mikrodan makroya açılan bir dengeler manzumesi olan insanın önemini anlar, üzerine düşen görevi üstlenir,

hayatına sahip çıkar ve yaşar. Dışarıda kendi yarattığı dünyayı bulur. Değişimin kendinden başlayacağını bilerek değişir ki, dünya değişebilsin.

“Bütün dallar raks ediyorsa da hepsi farklı sebepten kımlıdır...” Mevlana

Berk Yüksel